

GENS ETS I GENS MENJARAS

Daniel Ramón Vidal, segon premi Internacional de Divulgació Científica “Estudi General”

DANIEL RAMÓN COORDINA ACTUALMENT L'ÀREA DE TECNOLOGIA D'ALIMENTS DEL CSIC, AL QUAL ÉS ADSCRIT COM A INVESTIGADOR CIENTÍFIC EN L'INSTITUT D'AGROQUÍMICA I TECNOLOGIA D'ALIMENTS (IATA). ÉS TAMBÉ PROFESSOR ASSOCIAT A LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA. ABANS DE COORDINAR L'ÀREA, VA DIRIGIR DURANT ELS DOS ÚLTIMS ANYS LA REMODELACIÓ I MODERNITZACIÓ DEL NOU CENTRE DE L'IATA, ARA INSTAL·LAT A BURJASSOT. ESPECIALISTA EN L'ENGINYERIA GENÈTICA DELS LLEVATS QUE PARTICIPEN EN LA FABRICACIÓ DEL VI, ES VA DECIDIR A ESCRIURE UN LLIBRE DE DIVULGACIÓ SOBRE LA TECNOLOGIA D'ALIMENTS, *ELS GENS QUE MENGEM*, AMB EL QUAL HA GUANYAT LA SEGONA EDICIÓ DEL PREMI ESTUDI GENERAL DE DIVULGACIÓ CIENTÍFICA. APROFITANT UN INTERVAL ENTRE ELS VIATGES A QUÈ L'OBLIGA LA SEUA TASCA DE COORDINADOR ESTATAL, ANÀREM A L'IATA PER PARLAR D'UNA LÍNIA D'INVESTIGACIÓ TAN CAPDAVANTERA. I TAN POLÈMICA, DISSORTADAMENT.

«L'alimentació és cultura, fins i tot, en ocasions, moda», diu Daniel Ramón Vidal en la introducció al seu llibre *Els gens que mengem*, amb el qual ha aconseguit el segon premi internacional de divulgació científica Estudi General, 1996, que donen conjuntament la Universitat de València, l'Ajuntament d'Alzira i Edicions Bromera. «Els humans, per unes o d'altres raons, sempre estem menjant o bevent; festivem i celebrem les coses al voltant d'una taula parada o brindant amb cava. És per això que la biotecnologia d'aliments no es desenvoluparà correctament si no atenem abans aquest rerefons cultural», s'explica l'autor aprofitant l'avinentesa d'aquesta entrevista. Precisament, una de les coses que més insistentment

demana és el dret a explicar-se: «no tinc cap inconvenient a asseure'm en una taula amb un representant de l'associació de consumidors, amb un de Greenpeace i amb un de l'administració.»

■ LA PREMSA GROGA I LES FIGUES SEQUES

Però, què té l'enginyeria genètica en general, i la d'aliments en concret, que aixeca tanta pols i tant rebombori mediàtic? «Supose que la gent pensa immediatament en clonacions humanes, en Hitler i els experiments macabres que va auspicar o en tomàquets gegants», arrisca Daniel Ramón com a explicació. Efectivament, la gent pensa en tot això i més

excepte en tomàquets, lletugues o carn que es puguen comprar en un supermercat... i en menjar. Però, al cap i a la fi, tothom hem pres aliments genèticament manipulats: des de les figues seques, les panses o d'altres aliments deixats assecar al sol fins a la cervesa o el vi, sense oblidar el formatge, els manipuladors genètics de la matèria prima oferta per la natura han estat sempre presents en la història de la humanitat. A Daniel Ramón, li agrada anomenar-los "els primers biotecnòlegs" i en l'arbre genealògic de tan singular família figuren els primitius sembradors/recol·lectors, els ramaders mesopotàmics o els primers forners egipcis. I monjos, molts monjos: alemanys, productors de cervesa; francesos, inventors del conyac o del xampany; algun d'espanyol, pare del xerès, per exemple. Monjos, molts monjos precursors d'aquell altre, Mendel, que va descobrir les lleis de la transmissió genètica tot cultivant... pèsols. I és que som fets de gens i no fem sinó menjar altres gens. «Cada vegada que ingerim un tros de filet, deglutim uns quants milions de còpies del genoma de la vedella», afirma Daniel Ramón al llibre. «La moderna biotecnologia d'aliments no seria sinó l'aplicació de noves tecnologies a un procés clàssic», sentència ara, davant de la gravadora. Evidentment, tot això són coses que no suren a la superfície impresa dels diaris, àvids i deleirosos, això sí, d'arreglar incidents com per exemple el de la soja transgènica.

■ ETIQUETES MES O MENYS CLARES

De tota manera, no serà que el consumidor es mostra refractari als productes transgènics perquè, algunes vegades, beneficien sobretot els productors? Aconseguir una varietat de poma que tarde més a madurar permet de millorar el procés d'emmagatzemament i comercialització, més que no el seu tast. En aquest punt, Daniel Ramón es manifesta comprensiu però inflexible: «sí, potser hi ha casos. Però hi ha molts més en què la manipulació pretén de millorar les qualitats gustatives del producte, les seues prestacions sibirítiques. Això sí, cal protegir la salut del consumidor; és a dir que, a més de crear menges més agradoses al paladar, la resta de l'organisme no patisca cap conseqüència luctuosa addicional», conclou.

En aquest sentit, la qüestió de l'etiquetatge és nodal. És explicable que els industrials preferesquen no especificar que es tracta d'un aliment transgènica si això els ha de restar vendes. «Jo entenc l'actitud dels empresaris, però no la compartesc. És massa, diguem-ne, immediatista. Pense que una actitud més informativa —i sobretot formativa— beneficiaria a mitjà ter-

mini la recepció social de productes transgènics. Com a científic sé que cap dels productes transgènics que hi ha al mercat actualment no és nociu per a la salut; però com a consumidor, és clar, demane informació.» La seua posició sobre això és, doncs, *fifty-fifty*: «no tinc res en contra que en una etiqueta figure que es tracta d'un aliment recombinant, però també vull que em donen l'oportunitat d'explicar *què* és això.»

■ I LEGISLACIONS MES O MENYS DRACONIANES

Aquest punt, el de l'etiquetatge, remet inevitablement a l'àmbit legislatiu. Quins controls ha de passar un aliment recombinant per obtenir el permís de comercialització? Ha de seguir uns criteris especials, diferents als d'altres productes? Cal tenir en compte el procés d'elaboració o només el resultat final? N'hi ha prou de saber que no és nociu? En aquest apartat hi ha dues posicions diferents, la nord-americana i l'europea. «La filosofia de la legislació dels EUA no és massa distant, però sí distinta, de la prenortativa europea: l'única cosa que preocupa els nord-americans és comparar el producte transgènica amb l'original del qual procedeix, sense importar el que s'ha fet enmig: si el producte resultant manté les prescripcions de salubritat de l'original, és més que suficient. La prenortativa europea camina, per contra, en el sentit de testar també el procés de manipulació.» Val a dir que la legislació espanyola, «bé que és molt general i encara massa abstracta», s'acull a la prenortativa europea, així que hom pot estar tranquil si compra cap producte transgènica al supermercat. Ni que siga soja.

Però, és perjudicial aquesta dicotomia legislativa? A Daniel Ramón, no li preocupa excessivament això, «però sí que es creen bosses de permissivitat: quan les legislacions no són harmòniques pot passar, per exemple, que un producte que haja obtingut el permís de comercialització nord-americà pugui eixir a la venda en països que no tenen cap mena de legislació en la matèria, com ara els sud-americans». Potser això explica les relacions d'aquest investigador amb l'Amèrica del Sud, especialment pel que fa a establir lligams amb productors de vi: «És que ací, a l'IATA, hem tingut alguns doctorands hispanoamericans. És per això que mantinc contactes amb algunes empreses vitivinícoles d'allí: perquè hi puguen continuar aplicant els seus coneixements. D'altra banda, no m'agrada el vi. Però això no ho poses: no queda bé dir que no t'agrada el vi i treballar amb llevats per millorar-ne el sabor o la flaire», confessa.

Pot estar tranquil. És clar que no ho posarem.

MARC BARRÀS